

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - III, 05 : De Cerbero](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - III, 05 : De Cerbero

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[21-22\] : De Cerbero Physice](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre III

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - III, 05 : De Cerbero](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 06 : De Cerbere](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 05 : De Cerbere](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 202-206

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Cerbère](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

deret, inueniet antiquos omnes animorum motus illos qui sub mortis tempus in homine nascerentur, sub his flumionum figmentis fuisse complexos. Nam cum senex sit Charon, quid aliud significat, quam rectum consilium, & quæ ex illo concepto prouenit, lætitiarum? aut quæ alia lætitia in morituro homine excitabitur, quam illa quæ nascitur ex opinione innocentiæ, aut è spe veniæ? Illa verò quæ ad obolos naulumque portitoris attinent, ego ridicula esse censeo, & pro simplicium muliercularum opinionibus inuenta, & tãquam ad inuentæ fabulæ probabilitatem admissa à sapientibus, si modò hæc ab illis manant. nunc de Cerbero dicamus.

De Cerbero.

CAP. V.

VBI superiora illa flumina mortuorum animæ traieciissent, tum Cerberus atrocissimus canis inferorum custos in spelunca quadam ante fores Plutonis recubebat: qui omnibus ingressuris humanissimè blandiebatur: et neminè patiebatur exire, sed omnes egressuros altissimis & maximè horrendis latratibus deterrebat. Hic Cerberus è Typhone & Echidna natus est, vt scripsit Hesiodus in Theogonia. quòd autem seruariet inferorum sedes, ita testatur Virg. lib. 6.

Cerberus hac ingens latratu regnat trifauci

Personat, aduerso recubans immanis in antro.

Eius formam corporis cani persimilem fuisse dicebant, cuius tamen è capite angues deasissimi pro villis pendeant, vt ait Horatius in libro tertio Odarum:

Cessit immani tibi blandienti

ianitor aula

Cerberus: quamuis furiale centum

Mantant angues caput eius, atque

Spiritus teter, saniesque manet

ore trilingui.

Huius totum denique dorsum pro villis serpentes habuisse, & anguinæ cathena vinctum fuisse videtur significasse Tibul. lib. 3.

Nec canis anguinæ redemitur terga cathena,

Cui tres sunt lingua, ter geminumque caput.

Tria capita illi fuisse testatur ita Sophocles in Trachiniis:

ἔδν τριπρωτων σκυλακ', ἀπρόμαχοι τήρα.

Canemque Ditis effertur, huius trinum caput.

Quod

Quod etiā affirmavit Cicero in primo libro Tusculanarum disputationum. at Hesiodus in Theogonia quinquaginta capita illi tribuit, ut patet in his carminibus:

Αὐτίρροι αὐτίρ ἔτικται ἀμύχαιοι ἔτι φασίον
 κέρβηρον, ὠμὸς ἦν, ἀΐδω κούια χαλκίεφρονος,
 παντοκράτωρ ἔλυον, ἀταρδία τε κρατερὸς τε.

*Crudelem rursus catulum parit illa nefandum,
 Cerberum, umbrarum custodem, ferrea cui vox,
 Quinquaginta simul capita: illi nilque pudori.*

Vetustatamen Isacius illum centum capita habere scribit, quem & canem inferorum nominat, & eius diligentiam ita describit: ἰσᾶ δὲ λίγυσιν εἶναι τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, ἄς φυλάσσει ὁ κύων τοῦ αἴδου, ὅς ἔχει ἑκατὸν κεφαλὰς. καὶ λέγουσιν ὅτι τοὺς εἰσιρχομένους ματὰ κολακίαις προσέχειται, τοὺς δὲ ἐξελθόντες ἔλενας οὐκ ἴσῃ. ἢ δὲ τις τολμήσῃ, τῷ τοσχείῳ αὐτοῦ λαβήδω καταδάσσει αὐτόν. *Ibi hominum animas esse inquit, quae Plutonis canis custodit, qui centum habet capita. Aiunt praeceps quod accedentes animas cum blanditiis excipit, at egrediens conantes deturbat: quare si qua celeriter effugere conetur, illam repente corripit ac vorat.* Sic etiam Horatius illum centum capita habere scribit in 2. Carminum;

Demittit atras bellua centiceps

Anres.

De illius forma ita meminit Apollodorus lib. secundo: λέει δὲ καὶ τὸν ἀδρανὲν τὴν γὰ κέρβηρον ἐξ αἴδου κομίζον. αἶψα δὲ ἔτος ἱριῶ μιν κούιον κεφαλὰς, τῶν δὲ ἕρσεν δράκοντος, κατὰ δὲ τῷ νόστου, παντοκράτωρ ἔχει ἑκατὸν κεφαλὰς. *Duodecimum certamen imperissemus Herculis, Cerberum ab inferis educere. Habebat hic pro communi sententia tria canina capita, caudā draconis, at in tergore variorum serpentium capita.* Quem Hesiodus in Theogonia & blandiri advenantibus (ut diximus) & vorare egredientes animas ita inquit;

δῆρὸς δὲ κύων προσάρειθε φυλάσσει
 πηλῆς τῆς χερσὸς δὲ κικητῆ ἔχει ἑκατὸν ἰόντας
 σπείρει ὁμῶς εὐρή τε καὶ οὐκαστᾶ ἀμφοτέρωσιν.
 ἐξελθόν δὲ οὐκ αὐτίρ ἰσᾶ πάλιν· ἀλλὰ δεικνύσιν
 ἰδίῳ, ἔτι καὶ λάβῃσι πυλίων ἔκτε δυνάμει.

*Hic canis horrendus nigranti a limina servat,
 Præditus arte mala, cauda blanditur & aure*

Vtraque, accedat si quis, si en adere contrà

Conetur quisquam, hunc ausdam mox cōdit in aluum.

Atqui cum nullos esse inferos putarent antiquorum nonnulli, scriptum reliquit Pausanias in Laconicis non solum nulla esse Deorum regna subterranea, quò animæ deuenirent, ybi è vita excesserint, sed Cerberum etiam tetrum ac immanem serpentem fuisse, qui lustrum haberet in spelunca quadam apud Tanarum: qui quemcunque momordisset, continuò vis veneni interimebat, vt sensit etiam Hecataeus Milesius, quare dictus est canis inferorum. Hunc serpentem primus omnium Homerus, vt ait Pausanias, canem appellauit, qui nihil tamen de illius forma fabulatus est, cum posterì & cerberum nominarent, & tot illi belluz capita iniunxerint. Alii fabulati sunt illum ab inferis eductum fuisse ab Hercule, per eam speluncã, quæ non procul distat à Tanaro, qui cum primùm lucem sensisset, vomuit: ex quo vomitu, spumaque oris natum est acornitum, vt asserit Strabo libro octauo. Lucretius Epicureus philosophus, quoniam hæc reuocare à voluptatibus videbantur, non solum cerberum de medio ex Epicureorum sententia sustulit, sed omnia protius illa quæ supplicium aliquod nefariis hominibus apud inferos post mortem minitarentur: cum ita scribat in lib. 3. sui poematis:

Cerberus, & Furia sem Verò, & lucis egenus

Tartarus horriferos eruitans faucibus astus,

Hæc neque sunt & squam, nec possunt esse profectò.

Fuerunt qui fabulas has conati sint ad historias verasque narrationes traducere. Dicunt enim quòd cum Theseus & Pirithous Helenam rapuissent, quæ obuénit Theseo, coactus est Theseus iurare se opem laturum Pirithoo, dum is quoque aliquam eximiam mulierem sibi raperet. Tunc in Epiro Aidonei Molossorū Regis eximia forma filiam esse audientes, eò contenderunt, vt illam raperent. Est autem idem Aidoneus, & Aides, & Orcus, & Pluto vocatus. huius filiz nomen fuit Proserpinæ: matri, Cereri: canemque habuit acerrimum, qui Cerberus dicebatur. Iubebantur cum Cerbero prius pugnare, qui Proserpinæ nuptias peterent: qui victi laniabantur. hæc Theseus cū Pirithoo per insidias rapere conati sunt, quos cum non vt procos, sed vt raptotes accessisse intellexit Aidoneus, in vincula coniecit, ac Pirithoum cani statim vorandum exposuit.

The-

Theseo, cum sponte sua non accessisse cognouisset, pepercit: at in custodias tradidit, ut scripsit Zezes, & Plutarchus in vita Thesei. Fabulati sunt postea poetae Theseum & Pirithoum ad inferos descendisse, Plutonisque uxorem Proserpinam rapere voluisse: quod ita attingit Virgilius libro sexto:

*Nec vero Alcidem me sua latantem cuntem
 Accepisse lacu, nec Thesea Pirithoumque:
 Diu quinquam geniti, atque inuictis viribus essent.
 Tartareum ille manu custodem in sincla petiuit
 Ipsius à solis regis, traxitque tremantem:
 His dominam Diti thalamo deducere adorti.*

¶ Atque hæc ea sunt quæ de Cerbero fabulati sunt poetae: nunc illorum sententia est exprimenda. Cur Cerberus Echidnae & Typhonis filius dicitur? Nam si rem hanc ad naturæ vires cõteramus, nihil aliud erit Cerberus, quàm rerum naturalium generatio: cum enim Typho ardens sit: frigidissimumque animal Echidna, quæ viperam significat, ex harum qualitatum commistione fit ortus rerum naturalium. hinc efficitur ut animalibus è cælo ad inferos descendentibus, hoc est nascētibus Cerberus blandiatur: at contra nitentes, morituras scilicet animas deterrere, quia natura reclamatur: nec æquo animo interitum ferre potest. Qui terram Cerberum esse putarunt, has eadem vires illi dare nihilominus coguntur. Hunc in spelunca obscura habitare dixerunt, ob ignorationem sui, & ob sordidas res, ex quibus singula oriuntur: alii propter sepulchrorum tenebras putarunt, cui vipersas tribuerunt pro villis, quoniam id animal in sepulchris frequenter versetur. At pro vi occulta terre, quæ sepulta cadavera absumit, & pro ratione temporum, quæ plurimum conferunt ad celeritatem aut tarditatem corruptionis, illi tot capitum numerum addiderunt. Ipsum siquidem nomen significat sepulchrum esse Cerberum, quia κρηνοσ caro est κρηνοσ autem voro. Atque hæc ad vim naturæ. Hunc extraxit Hercules, quia virtus nominis sui perpetuitate & sepulchri & mortis vires infregit, & ab omni temporum iniuria se vindicauit. ¶ Qui ad mores, vitæque humanæ institutionem hæc transfudere, Cerberum auaritiæ esse, diuitiarumque cupiditatem arbitrantur, quæ non nisi è malis cogitationibus oritur: cum nemo vir bonus diues breui euadat. est enim auaritiæ proprium aduenientibus opibus blandiri; at ubi vel in res

necessarias faciendus est sumptus, grauius ferre, discerniari, & propè pta morore insanire. quod si vlla necessitas opes ipsas in lucem extraxerit, tum reciamat auarus, & nulla cum dignitate vel iudicio ipsas profundit: quare visa luce Cerberus vomuisse dicitur. habet multorum capitum numerum, vel quia multorum scelerum & flagitiorum principium & fons est auaritia, vel quia mortales in multas miseras inducit, cum alii ferro, alii veneno, alii aliis insidiarum generibus propter diuitias opprimantur. quippe cum nullus sit auarus, quem & filii, & vxor, & coniuncti omnes non quam citissimè decedere cupiant. Dicitur est Cerberus in obscura spelunca habitare, quoniam omnium propè vitiorum stultissimum sit auaritia: cuius neque sibi profit, nec reliquis, nec sibi vel posteris gloriã comparare studeat, sed semper inter sordidos & obscuros homines versetur. At Hercules, quæ virtus est animi magnitudo, Cerberum in lucem extraxit, ubiq; perpetuam gloriã comparauit. Quis enim sine opibus facile esse sibi viam ad perpetuam nominis affirmauerit? Illæ sanè nihil aliud putandæ sunt à viris prudentibus, quam commodiores rationes rerum præclare gerendarum. nunc de Parcæ dicendum.

De Parcæ.

CAP. VI.

ET quoniam nihil horum sine Parcæ imperio & voluntate fieri poterat, vt creditum est ab antiquis, tempus iam postulat vt de illis loquamur. Fuerunt autem Parcæ sorores tres, ita concordēs, vt nulla vnquam illarum dissensio, sicuti ceterorum Deorum, audita fuerit. Has Iouis & Themidis fuisse filias scriptum reliquit Hesiodus in Theogonia hoc pacto,

Διὸς τρεῖς ἠγάγατο Λητορῶν θεῶν, ἠτίκειν ἠΐρας,
 εὐνομίην τε, δίκην τε, καὶ εἰρήνην τὴν ἀλῆαν·
 αὐτ' ἰσὺ ὠραίουσι καταδινήσισι βροτοῖσι·
 μοῖρα δ' ἢε πλείων τιμῶν πρόματισταίηε,
 κλωθὴν τε, λάχισίν τε, καὶ ἄτροπον, αὐτὰ δὶδὼσι
 θεοῖσι ἀνθρώποισιν ἴχθη ἀγαθοὶ τε κακὰ τε.

Inde Themis duxit Saturnius: hæc parit Horat,

Eunomia atq; Dicensq; Irenen deinde Sirentem;

Omnia matur aut miseris mortalibus ista:

Parcas, quis multum mox Iupiter addit honoris,

Clothoq; & Lachesis simul Atropom. Ha bona cunctis,

Ha